Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief
Beantwoording schriftelijke vragen

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	1 februari 2022
Portefeuille(s)	Sociale Zaken
Portefeuillehouder(s):	Rutger Groot Wassink
Behandeld door	Werk, Participatie en Inkomen, bestuurszaken.wpi@amsterdam.nl
Onderwerp	Beantwoording schriftelijke vragen van het lid Yilmaz inzake het Somaliëproject

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 08-07-2021 heeft het college schriftelijke vragen ontvangen van het lid Yilmaz inzake het Somaliëproject. Onderstaand treft u de beantwoording van deze vragen aan.

Toelichting door de vragenstellers
Online magazine OneWorld heeft een reconstructie gemaakt van het zogeheten Somaliëproject[1]. Somalische Nederlanders werden begin 2000 onderworpen aan een extra controle op mogelijke bijstandsfraude op aandringen van de toenmalige staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Mark Rutte. De bestuursrechter oordeelde dat er sprake was van het aanzetten tot rassendiscriminatie.

De consequenties van het Somaliëproject waren fors. De door de overheid opgejaagde Somalische Nederlanders ondervonden hierdoor financiële, sociale en psychologische problemen. Slechts een enkeling heeft uiteindelijk compensatie gekregen. Volgens het artikel hielden gemeenten fraudelijsten bij van Somalische Nederlanders. De gemeente Amsterdam is gevraagd om een reactie, maar heeft die niet gegeven. De fractie van DENK heeft daarom onderstaande vragen.

Gezien het vorenstaande stelt het lid Yilmaz, namens de fractie van DENK, op grond van artikel 84 van het Reglement van orde gemeenteraad en raadscommissies Amsterdam, de volgende schriftelijke vragen:

Het college kan de gestelde vragen als volgt beantwoorden.

1. De toenmalige staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Mark Rutte, stuurde een brief naar alle gemeenten met de opdracht om Somalische Nederlanders te controleren op bijstandsfraude. Hoe heeft het college toentertijd gereageerd op deze brief?
2. Had het college uitvoering gegeven aan deze brief? Zo ja, op welke wijze?
3. Wat waren de afwegingen om uitvoering te geven aan een opdracht om Somalische Nederlanders extra te controleren?

[1] https://www.oneworld.nl/lezen/discriminatie/de-vergeten-fraudejacht-op-somalische-nederlanders/

4. Het 'Somaliëproject' werd in de gemeente Haarlem officieel "project kamerbewoners" genoemd. Onder welke naam werd uitvoering gegeven aan het zogeheten Somaliëproject in Amsterdam?
5. Ambtenaren van de gemeente Haarlem gingen op zoek naar Somalische Nederlanders en baseerden zich daarbij niet op een objectief daderprofiel, maar gingen af op huidskleur en het spreken van een vreemde taal. De rechtbank sprak daarom van een onrechtmatige bejegening en rassendiscriminatie[2]. Wat was toentertijd het protocol of de werkwijze van de gemeente Amsterdam om (bijstandsgerechtigde) Somalische Nederlanders op te sporen? Op welke wijze gingen de handhavers/controleurs te werk? Wat was de formulering van de te behalen targets?
6. De toenmalige staatssecretaris adviseerde om Somalische Nederlanders op te sporen door in het bevolkingsregister te zoeken naar de geboorteplaats. Zo kon de gemeente Haarlem een lijst van 84 burgers van Somalische komaf opstellen. Had de gemeente Amsterdam een dergelijke lijst opgesteld en zo ja, welke op welke wijze werd de Somalische komaf vastgesteld?
7. Hoeveel Somalische Nederlanders zijn als gevolg van die brief gecontroleerd op (mogelijke) bijstandsfraude? Hoeveel van deze groep is momenteel nog woonachtig in Amsterdam?
8. Bij hoeveel van deze controles is er fraude geconstateerd? Wat waren de consequenties?
9. Heeft het college deze groep uiteindelijk gecompenseerd én uitleg gegeven over wáárom zij zijn gecontroleerd? Graag een duidelijke toelichting.
10. Heeft het college daarbij expliciet aangegeven dat de bijstandscontrole onrechtmatig tot stand was gekomen én dat er sprake was van rassendiscriminatie? Zo nee, waarom niet? Zo ja, is het college bereid om een voorbeeld van een dergelijke brief openbaar te maken ? Zo nee dan kabinet aan de raad?
11. Is het college bereid om, eventueel in samenwerking met de vertegenwoordigers van de Somalische gemeenschappen in Amsterdam, te achterhalen welke mensen toentertijd (onrechtmatig) waren benaderd? En daarbij ook diegenen mee te nemen die niet meer in Amsterdam wonen? Is het college daarbij ook bereid om hen een vorm van compensatie aan te bieden?
12. Indien het college niet bereid is om zelf de antwoorden uit de relevante stukken van destijds te halen, is zij dan bereid om al deze stukken te openbaren? Zo nee, waarom niet?

Beantwoording vragen 1 t/m 12
Het college heeft geen uitvoering gegeven aan de brief. In Amsterdam is nooit sprake geweest van het gebruik van een frauderisico-inventarisatie waarbij afkomst een rol speelde.

Het college erkent en ziet de ernst van de berichtgeving. Hier is ook meteen na de signalen in de organisatie op geageerd. Helaas is het niet gelukt ook de vragen te beantwoorden met dezelfde snelheid. Het college biedt zijn excuses aan voor de trage beantwoording.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

[2] https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBHAA:2007:BA5410

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Rutger Groot Wassink
Wethouder Sociale Zaken